

Kossuth, Alžbeta, Belo IV., Tompa ...:
**Pomenovanie verejných priestranstiev v mestách Zvolenskej,
Novohradskej a Gemersko-malohontskej župy (1867 – 1918)**

Kossuth, Elizabeth, Bela IV., Tompa ...:
**Names of public spaces in the towns of Zvolen, Novohrad and
Gemer-Malohont Counties
(1867 – 1918)**

Alica Kurhajcová

Prechádzky mestom, pozvánky na kultúrne podujatia či plány mesta neraz sprostredkovali okolojdúcim alebo čitateľom názvy ulíc príslušného mesta. Z obsahového hľadiska mali pre nich a zvlášť pre štátu moc význam honorifikačné urbanonymá, názvy námestí, ulíc a mestských štvrtí, ktoré odkazovali na mená celoštátnych či regionálnych osobností. K priblíženiu tohto fenoménu som sa rozhodla zachytiť proces pomenovania verejných priestranstiev v tých mestách v období dualizmu, ktoré sa nachádzali zväčša v čisto slovenskom (Banská Bystrica, Zvolen) a slovensko-maďarskom prostredí (Lučenec, Rimavská Sobota). Vzhľadom na vtedajšie národnopolitické pomery, multietnický charakter uhorského štátu a prevahu maďarského nacionálizmu vo verejnej sfére bude zaujímavé sledovať, akú pamäť uchovával tento typ urbanoným v ich urbánnych priestoroch. Či v nich prevažovali oficiálne (prodynastické, prouhorské), národné (maďarské, slovenské, nemecké) alebo lokálne reminiscencie a tiež aké podobnosti či specifika vykazovali názvy ulíc vzhľadom na polohu a národnostné zloženie týchto miest.

Honorifikačné urbanonymá a ich funkcie

Urbanonymá spĺňali spočiatku priestorovo-orientačnú funkciu vo vnútri mesta. Výstavba moderného občianskeho štátu, regulovanie a racionalizácia verejného života, prechod k industriálnej spoločnosti, zvýšená potreba sídelného priestoru a požiadavka kultúrneho (národného) sebaurčenia tvorili tie faktory, ktoré sa v prvej polovici 19. storočia podpísali pod zmenu paradigmy v procese pomenovania verejných priestranstiev. Mali za následok posun uličných názvov: od ich topografického charakteru k médiám

pamäti.¹ Opisné názvy ulíc vytlačili do úzadia urbanonymá, ktoré niesli mená významných osobností štátu, národa či lokality. Podľa niektorých prác k tejto problematike disponovali honorifikačnou a dedikačnou funkciou, podľa iných memorujúcou, identifikačnou a politickou.² Akt pomenovania verejných priestanstiev nezostal len pri zámere uchovať spomienku na vážené osobnosti, vzdať im úctu (honorovať) a darovať (dedikovať) im kúsok z verejného priestoru. Úlohou tzv. honorifikačných názvov bolo rovnako presadiť pamäť vládnuceho kolektívna na lokálnej úrovni, prezentovať jeho ideológiu a posilniť u miestnych obyvateľov vedomie príslušnosti k tejto skupine. Keďže zdrojom, nástrojom a užívateľom urbanoným bola štátna moc, znamenalo to premietanie oficiálnej pamäti do ulíc.³ Honorifikačné urbanonymá, ako ukazovatele aktuálne vládnuceho politického režimu, predstavovali teda jednu z foriem symbolickej (mocenskej) kontroly verejného priestoru. K rozšíreniu reálnej kontroly ústredia nad župami a mestami došlo za vlády Kálmána Tiszu (1875 – 1890), ktorá sa podujala na reformovanie verejnej správy. Cez ministra vnútra a hlavných županov sa usilovala zvýšiť vládnú moc na župnej a mestskej úrovni a súbežne s tým obmedziť právomoci municipií, miest a obcí. Obecný zákon z roku 1871, upravujúci kompetencie miest so zriadeným magistrátom, nahradil kabinet Tisszovej vlády zákonným článkom XXII/1886, založeným na princípe centralizácie. Ním vláda získala aj splnomocnenie na rozpustenie mestského zastupiteľstva, ak by sa tento orgán dopustil protištátnej činnosti.⁴ V prevedení zmien pri označení verejných

---

¹MARTENS, Matthias. Straßennamen – Lesezeichen im kulturellen Gedächtnis. In: HORN, Sabine – SAUER, Michael (eds.). Geschichte und Öffentlichkeit. Stuttgart : Vandenhoeck & Ruprecht, 2009, s. 62–63.

²Okrem štúdie M. Martensa priblížili funkčnosť honorifikačných urbanoným: BERING, Dietz. Das Gedächtnis der Stadt. Neue Perspektiven der Straßennamenforschung. In: *Chronik, Namensetymologie und Namengeschichte*. Tübingen, 2002, s. 209-225; MACHO, Peter. Poznámky k procesu premenovávania ulíc a námestí. In: *Acta Historica Neosoliensia*, 2008, roč. 11, s. 395-404; SÄNGER, Johanna. Heldenkult und Heimatliebe: Strasse- und Ehrennamen im offiziellen Gedächtnis der DDR. Berlin : Christoph Links Verlag, 2006.

³GABZDILOVÁ, Soňa. Historická pamäť – jeden z formatívnych fenoménov interpretácie dejín. In: BAČOVÁ, Viera (ed.). *Historická pamäť a identita*. Košice : SvÚ SAV, 1996, s. 32.

⁴KOZÁRI, Monika. *A dualista rendszer (1867 – 1918)*. Budapest : Pannonica, 2005, s. 243-246.

priestranstiev to bolo práve mestské zastupiteľstvo, ktorého poslanci alebo poverený výbor predkladali a schvaľovali návrhy nových (aj honorifikačných) urbanoným.

Uplatnenie honorifikačno-dedikatívneho prístupu vo verejnom priestore miest

Výskum, zameraný na honorifikačné urbanonymá v Budapešti, preukázal, že ich tradícia v Uhorsku siahala do revolučných rokov 1848/49. Vzhľadom na novú hierarchiu politickej moci v krajinе po roku 1867 sa v budapeštianskych priestoroch vydeliili tri typy týchto urbanoným: 1/ názvy podľa postáv odkazujúcich na pohanskú a kresťanskú tradíciu; 2/ názvy podľa členov Habsburskej dynastie a 3/ názvy podľa mien významných uhorských, resp. maďarských osobností (napr. národní hrdinovia zo stavovských povstaní a z revolučných bojov 1848/49, regionálne osobnosti).⁵ Až do rozpadu monarchie sa k hlavnému mestu pridávali rad-radom verejné priestory väčších i menších uhorských miest, aby tlmočili prevzatie politickej moci maďarskými, sčasti liberálnymi, sčasti konzervatívnymi kruhmi. Uličné názvy sa ocitli v roli interpretátora ich politických (maďarizačných) úmyslov a verejne, v skrátenej podobe propagovali ich myty o genéze a vývoji maďarského národa, jeho víťazstvách a prehrách, ako aj o jeho osloboditeľoch a nepriateľoch. Tomuto trendu sa nevyhli ani urbánne priestory skúmaných lokalít. Z nich sa honorifikačno-dedikatívny prístup uplatnil najskôr v Rimavskej Sobote. Výbor vyslaný vo veci premenovania námestí a ulíc Rimavskej Soboty predložil svoju správu 29. októbra 1888 na zasadnutí mestského zastupiteľstva a ten ju v podobe návrhu, *staré a bezciele ne uličné názvy nahradí novými*, posunul na posúdenie pred mestskú radu. Po jej odsúhlásení obsadili centrálné časti mesta názvy, nesúce mená regionálnych činiteľov: mestnych rodákov (spisovateľ Mihály Tompa, sochár István Ferenczy), významných mešťanov z predoších storočí (mecenáš miestneho kalvínskeho kostola István Szijjártó, zlatník József Szentpétery), bojovníkov z revolučných rokov (generál György Kmetty) a príslušníkov šľachtických rodín Gemerskej župy

---

⁵HOLLÓ, Szilvia Andrea. Hősök és mondák az utcanévadásban. In. HOFFER, Tamás (ed.). *Magyarok kelet és nyugat közt*. Budapest : Néprajzi Múzeum – Ballasi kiadó, 1996, s. 222, 226-229.

(Forgách, Széchy, Koháry, Andrássy). Maďarskú národnú pamäť v uliciach Rimavskej Soboty reprezentovali vrátane Istvána Széchenyiho (už v roku 1860 nazvali podľa neho mestský park)⁶ maďarskí štátnici 19. storočia: v tom čase už zosnulý Ferenc Deák a v exile žijúci Lajos Kossuth. Zmena názvu rimavskosobotského námestia signalizovala jedine oslabenie jeho trhovej funkcie: *Belpiacz* (Vnútorný trh) premenovaný na *Fő-tér* (Hlavné námestie).⁷ Ďalšie „darovania“ priestorov zachytili s odstupom času dobové pohľadnice (napr. vyobrazenie ulice Františka II. Rákociho z roku 1905)⁸ a plán mestského pôdorysu Rimavskej Soboty (1902 – 1904): *Erzsébet-tér* (Alžbetino námestie), *Tompa-tér* (Tompovo námestie) či *Hunyadi-utca* (ul. Jána Huňadyho).⁹ Posudzovaný typ uličného názvoslovia sa v Lučenci objavil už v roku 1870, kedy sa parčík pred budovou gymnázia upravil na tzv. Telekyho promenádu (*Teleki sétány*). Po tom, ako na nej mesto v roku 1896 odhalilo pamätník lučeneckému rodákovi, spisovateľovi Józsefovi Kármánovi, premenovali ju na Kármánov park (*Kármán liget*).¹⁰ Prax pomenovania lučeneckých ulíc a námestí mal príležitostný charakter. Nemyslí sa tým len Kármanova slávnosť či premenovanie ulice podľa L. Kossutha pri príležitosti 90. výročia jeho narodenia či podľa Móra Jókaiho počas jeho spisovateľského jubilea. Aj zvyšné priestory mesta čakali spravidla na vhodný okamih, kedže k ich označeniu dochádzalo s prestávkami až do rolu 1910: hlavné námestie nazvané podľa novohradskej rodiny Kubínyi tzv. *Kubinyi-tér* (zmienka z roku 1891)¹¹ a označenie ulíc podľa Kossutha (1892),¹² Jókaiho (1894)¹³ a generála Jánosa Damjanicha (1905),¹⁴

---

⁶Dostupné na internete:

<<http://www.gomororszag.sk/docs/issues/pdf/gomor1003.pdf>>.

⁷Gömör – Kishont, 18. november, 1888, č. 47, Utca kereszteleš.

⁸BODOROVÁ, Ol'ga. *Rimavská Sobota na starých pohľadničiach*. Bratislava : Dajama, 2008, s. 37.

⁹BOROVSKY, Samu (ed.). *Magyarország vármegyéi és városai: Gömör-Kishont Vármegye*. Budapest : Apollo Irodalmi Társaság, 1903, s. 112-113.

¹⁰ADAMOVÁ, Mária – PUNTIGÁN, József (eds.). *Losonc: Lučenec*. Fiľakovo : Plectrum, 2007, s. 36.

¹¹ADAMOVÁ, M. – PUNTIGÁN, J. (eds.). *Losonc...*, s. 15, 169.

¹²Štátny archív Banská Bystrica (ďalej ŠA BB), pobočka Lučenec (ďalej pob. Lučenec), fond (ďalej f.) Lučenec – mesto so zriadeným magistrátom 1815 – 1922: Zápisnica Mestského zastupiteľstva (ďalej LC: ZMsZ), škatuľa (ďalej š.) 6, číslo (ďalej č.) 297/1892, Pomenovanie ulice mesta po L. Kossuthovi.

mestských činiteľov Károlya Súkeyho, Károlya Farkasa, Ádama Búsbaka (1906)¹⁵ a Károlya Czóbela (1910), ako aj podľa F. II. Rákociho (1909) a Sándora Petőfího.¹⁶ V Banskej Bystrici sa ku „krsteniu ulíc“ pristúpilo v roku 1896. Predstavenstvu mesta sa naskytla príležitosť podporiť rámec milenárnych slávností a poctiť si tým velikánov uhorských dejín. O presadenie honorifikačno-dedikatívneho prístupu sa zaslúžil podvýbor, zložený zo záujemcov dejín tohto starobylého baníckeho mesta (Emil Jurkovič, Štefan Holesch, Béla Tilles), a jeho návrhy boli schválené 14. mája na milenárnom zasadnutí mestských a župných reprezentantov.¹⁷ Výskumy banskobystrickej urbanonymie (Rohárik, Baláž)¹⁸ poukázali na prelínanie mien velikánov z uhorských i maďarských dejín s menami osôb, pôsobiacich v hraniciach lokality. V druhom prípade sa sledovalo oživovanie spomienky na známych mešťanov (zámožný majiteľ kúpeľov Peter Károlyi, banský podnikateľ Ján Turzo, majiteľ tzv. Benického domu Filip Morgenthaler), niekdajších richtárov (Ondrej Heinczmann, Jozef Glabits), vedecko-kultúrnych a cirkevných činiteľov (polyhistor Matej Bel, biskup Arnold Ipolyi-Stummer) a politicky aktívnych predstaviteľov mesta (Ľudovít Benický). Výnimočne sa týmto aktom vzdala úcta ešte žijúcej osobe za jej záslužnú činnosť, napr. mestskému a cirkevnému mecenášovi Teofilovi Stadlerovi (*Stádler Tófor part*). V prípade celokrajinsky známych mien, verejné priestranstvá a ulice Banskej

---

¹³ *Losoncz és vidéke*, 19. august, 1894, č. 33, Ő Felségének, a királynak születésnapja. Mimochodom, práve začiatkom roku 1894 si mestá Uhorska pripomínali 50-ročné spisovateľské jubileum M. Jókaiho.

¹⁴ ADAMOVÁ, M. – PUNTIGÁN, J. (eds.). *Losonc...*, s. 169.

¹⁵ SA BB pob. Lučenec, f. Lučenec – mesto so zriadeným magistrátom 1815 – 1922: ZMsZ, š. 8, č. 41/1906: Zmeny v pomenovaní ulíc /17/; Losonczi Ujság, 15. november, 1906, č. 47, Utcáink uj számozása.

¹⁶ ADAMOVÁ, M. – PUNTIGÁN, J. (eds.). *Losonc...*, s. 106; BOROVSZKY, Samu (ed.). *Magyarország vármegyéi és városai: Nógrád vármegye*. Budapest : Orsz. Monografia Társulat, 1911, s. 680.

¹⁷ *Besztercebánya és vidéke*, 10. máj, 1896, č. 19, Az utcák uj elnevezése; *Besztercebánya és vidéke*, 17. máj, 1896, č. 20, Besztercebánya sz. kir. város diszközgyűlése.

¹⁸ ROHÁRIK, Juraj. Banskobystrické urbanonymá. In. DARULOVÁ, Jolana (ed.). *Banská Bystrica: Sociokultúrne obrazy a portréty*. Banská Bystrica : Veddeckovýskumný ústav regionalistiky – FHV ŠUMB, 1996, s. 115-124; BALÁŽ, Ján. Dejinné medzníky v pomenovaní banskobystrických ulíc a námestí v historickom jadre mesta. In. *Bystrický Permon*, 2003, roč. 1, č. 1, s. 8.

Bystrice symbolicky obsadili panovníci arpádovskej dynastie (knieža Arpád, sv. Štefan, Koloman, Belo IV.), „spravodlivý“ kráľ Matej Korvín, vodcovia protihabsburgských povstaní (G. Bethlen, F. Vešeléni, F. II. Rákoci), ako aj osobnosti maďarskej politickej sféry (Kossuth, Deák, G. Baross). Či išlo o náhodu alebo zámer menovacieho výboru, to sa nedá posúdiť bez výpovedí aktérov, ale všetko nasvedčovalo tomu, že atmosféra osláv tisícročného jubilea ich inšpirovala k tomu, aby verejne, vo forme uličných názvov, zdokumentovali uhorské dejiny po celej ich dĺžke: od ich začiatku až po ich vyústenie do 19. storocia, do tzv. „maďarského národného príbehu“, z ktorého boli vylúčené inonárodné skupiny. Reformovanie uličných názvov Zvolena sa oneskorilo, kedže až v júli roku 1906 sa mestské zastupiteľstvo uznieslo pod č. 19/1906 premenovať jeho verejné priestranstvá.¹⁹ Tak ako v sídle Zvolenskej župy, aj tu sa zopakoval obdobný proces, ked' sa jeho honorifikačnými urbanonymami symbolicky demonstrovali celé dejiny Uhorska: od stredovekého uhorského kráľovstva (Arpád, Lehel, Matej Korvín), cez povstanie sedmohradských a uhorských stavov (Štefan Bočkay, Bethlen, Štefan Ebecký, F. II. Rákoci), obdobie reforiem a revolúcii (Széchenyi, Kossuth, Petőfi) až po rakúsko-uhorské vyrovnanie (Deák, Baross). K typu dedikačných názvov sa svojim obsahom hlásil i názov zvečňujúci aktérov revolúcie – *Honvéd utcza* (Ulica honvédov). Centrálna ulica vnútorného mesta si až do roku 1918 ponechala jednoduché označenie, *Fő-tér* (Hlavné námestie resp. Námestie).²⁰ Na tamojší proces pomenovania ulíc, ktorý v dominantne slovenskom prostredí signalizoval šírenie maďarského ducha, reagovali *Zvolenské noviny* nasledovne:²¹ „*Zvolen nám silou mocou maďarizujú. Na čele pohybu stojí mešťanosta Škrovina, rodák z Brezna. Pred príchodom FEMKY do Zvolena upomínal ľud chváliť Hospodina slovensky, teraz pomádarcuje ulice podľa mien všeljakých maďarských mužov.*“ O štyri roky na to pribudli na základe uznesenia č. 252/1910 ďalšie tri názvy ulíc, odkazujúce tentoraz na mená maďarských spisovateľov a básnikov: M. Jókaiho, Kálmána Mikszátha a Bálinta

¹⁹ *Zólyom és vidéke*, 24. jún, 1906, č. 25, Utcák elnevezése Zólyomban.

²⁰ ČATAYOVÁ, Silvia. Premeny názvov zvolenských ulíc a verejných priestranstiev. In. MALINIÁK, Pavol – RAGAČOVÁ, Júlia (eds.). *Zvolen 1243 – 2008: Zborník príspevkov z vedeckých konferencií*. Zvolen : Mesto Zvolen, 2008, s.125.

²¹ *Zvolenské noviny*, 1906, č. 7, Krstenie ulíc vo Zvolene.

Ballasu.²² Posledne menovaný básnik a dramatik zo 16. storočia bol mimochodom rodák zo Zvolena, ktorý v urbanonymii mesta reprezentoval jedinú postavu, spätú s jeho historiou.²³ Jednotvárnosť honorifikačných urbanoným narušili opatrenia vlády, vykonané po správe o tragickej smrti kráľovnej Alžbety v roku 1898. So zámerom budovať jej posmrtný kult, vydalo uhorské ministerstvo pôdohospodárstva nariadenie č. 71 544/1898 o vysadení Alžbetiných pamätných stromov. V mestách Zvolenskej župy sa nielenže vysadili stromy pre zvečnenie spomienky na kráľovnú, ale zároveň sa vytvorili parkové plochy s jej menom: Alžbetina promenáda (*Erzsébet-sétatér*) vo Zvolene a Alžbetin park (*Erzsébet liget*) v Banskej Bystrici.²⁴ Magistráty Rimavskej Soboty a Lučenca jej prejavili úctu premenovaním už existujúcich verejných priestranstiev: lučenecký mestský park a rimavskosobotský starý cintorín na Alžbetin park.²⁵ Pamiatka kráľovnej sa premietla aj do názvov ulíc (*Erzsébet utcza* v Lučenci) a námestí (*Erzsébet-tér* v Rimavskej Soboti).²⁶

Honorifikačné urbanonymá v každodennosti miest

Spoločným menovateľom honorifikačných urbanoným miest bolo ich symbolické identifikovanie sa s kuruckou (protihabsburgskou) koncepciou uhorských dejín. V ich verejnom priestore by sme totiž márne hľadali stopy po menách panovníkov habsburskej dynastie. Miestna elita preukázala svoj postoj k tejto dynastii jedine v spojitosti so spomienkou na zosnulú kráľovnú alebo nepriamo, cez bojovníkov stavovských povstaní a revolúcie 1848/49. V tom druhom prípade vystupovali Habsburgovci ako „nepriatelia slobodného vývoja Uhorska.“ Mestá nevyčlenili priestor ani monarchovi Františkovi Jozefovi I., ktorého v centrach Zvolenskej

²²ŠA BB pob. Zvolen, f. Mesto Zvolen/adm., š. 1, č. 572/1911: Zólyom sz. Kir. Város polgármesterének jelentése a városi képviselőtestület és a tisztkar 1910. Évi működéséről és a város állapotáról (közli Dr. Rosenauer Otó polgármester).

²³MATISKOVÁ, Elena (ed.). Valentín Balaša – Bálint Balassi: *Výberová regionálna bibliografia*. Zvolen : Krajská knižnica L. Štúra, 2004, s. 4-5.

²⁴ŠA BB, f. Zvolenská župa: Podžupanské písomnosti (1869 – 1918), š. 173, č. 12 301/1899, Vysádzanie pamätných stromov kráľovnej Alžbete.

²⁵KABÁTOVÁ, Zita. *Študijná plocha „LUČENSKÝ PARK“*. Lučenec : OÚ – odbor školstva a kultúry, 1998, s. 5; BODOROVÁ, O. *Rimavská Sobota na starých pohľadničiach*, s. 68.

²⁶Gömör-Kishont, 3. november, 1898, č. 44, Erzsébet-tér.

župy vytlačili králi z rodu Arpádovcov a Huňadyovcov. Verejné priestranstvá Rimavskej Soboty a Lučenca, až na výnimku kráľovnej, nepodporili žiadnu dynastickú líniu. Nevznikol tak ani kontrastný obraz medzi pohanskou (Arpád) a kresťanskou tradíciou Uhorska (sv. Štefan), ako tomu bolo napr. v banskobystrickom priestore. Pevnou súčasťou verejného priestoru skúmaných miest sa nestali ani poprední predstavitelia slovenského národného života, ba ani osobnosti z dejín iných nemaďarských národností. Zabránením ich prenikaniu do verejného priestoru, hlavne Banskej Bystrice a Zvolena, sa jasne sledoval zámer verejne prezentovať superioritu príslušníkov maďarského národa v hraniciach štátu. V ich uliciach sa prelinali pruhorské reminiscencie s maďarskými, čím sa zdôraznila kontinuita uhorských dejín a idea slobodného a nezávislého Uhorska. Banská Bystrica však v porovnaní so Zvolenom zvolila pri menovacom akte kompromisnejší postup. Členovia jej výboru prihliadali totiž pri voľbe osobných mien na ich historické pozadie a prepojenosť s mestom (napr. kráľ Belo IV., Matej Korvín, G. Bethlen).²⁷ V tomto ohľade sa banskobystrickí poverenci prejavili ako uhorskí vlastenci, lojálni občania a lokálpatroti. Mestské predstavenstvo Zvolena sa (až na básnika Ballasu) uspokojilo s menami kuruckých hrdinov a maďarských velikánov. Z toho usudzujem, že mu nešlo o akési hľadanie návratu k predkom, ale skôr o napodobnenie trendu uhorských miest. Tak ako Banská Bystrica, ani Rimavská Sobota či Lučenec nezanedbali zdôraznenie pamäti mesta vo svojich urbanonymiách. Odlišný obraz ponúkli posledné dve mestá len pri dedikácii priestoru celokrajinsky známym ľuďom, keďže ich výber sa zúžil zväčša na obdobie 19. storočia. V rimavskosobotskej a lučeneckej urbanonymii sa odrazila dominancia dobovej pamäti maďarského národa a sila revolučnej tradície. Ako poznamenala J. Sänger, výhoda uličných názvov spočívala práve v tom, že patrili do sféry každodennosti. Vďaka nim sa maďarská štátна idea stala neoddeliteľnou súčasťou verejného života. Z toho mi vyplýva, že mešťania, ktorí sa deň čo deň dostávali do styku s príslušnými menami, či už pri korzovaní alebo čítaní dennej tlače, si mohli vedome alebo podvedome osvojiť maďarskú verziu dejín, jej mytické či historické postavy. Sänger zároveň dodala, že práve vďaka tzv. praktickej funkcií týchto urbanoným sa

---

²⁷Národné Noviny, 21. máj, 1896, č. 112, Dopisy. Banská Bystrica, 19. mája.

vo všedný deň strácal ich politický obsah.²⁸ Ak však vezmem do úvahy uhorské národnostné pomery v období dualizmu, jej tvrdenie mohlo platiť najskôr v prípade Rimavskej Soboty a Lučenca. Totiž pri spätnom obhliadnutí sa na dejiny, národnú príslušnosť a jazykovú znalosť ich obyvateľov nemuseli ich honorifikačné urbanonymá u veľkej väčšiny obyvateľstva vyvolávať dojem prítomnosti cudzorodého elementu. Pre ich obyvateľov, ktorí sa prevažne hľásili k Maďarom, predstavovali viac-menej prirodzený jav, ktorý len utvrdzoval ich maďarské národné povedomie. Naopak, pre časť ich slovenskej menšiny, a to sa týkalo aj slovenskej väčšiny v Banskej Bystrici a vo Zvolene, mohli mať urbanonymá aj vo všedný deň politické podfarbenie. Tým, že vykreslovali jednostranný dejinný obraz niesli čiastočný podiel na deformovaní ich historického vedomia. Otázne zostáva, do akej miery bolo ich vyžarovanie efektívne a v preváraní národnej identity úspešné. Avšak tak ako dnes, aj v druhej polovici 19. a na začiatku 20. storočia mali, ak už nič iné, tak aspoň silnú výpovednú hodnotu o dobovej atmosfére a politicko-spoločenských pomeroch.

Resume

The paper deals with urban and partly identity creating phenomena – the process of naming public spaces – in the town centers of Zvolen (Banská Bystrica, Zvolen), Novohrad (Lučenec) and Gemer-Malohont Counties (Rimavská Sobota) in the years 1867 – 1918. In the center of attention, there are honorification „urbanonymy“ – names which were indicators of political power and memory bearers. They payed tribute to important personalities of state, nation, county or town. It informs us with their functions and implementation into practice. In conclusion, it evaluates their informative value and the meaning of these street names in everyday life.

Kľúčové slová: honorifikačné urbanonymá, pamäť, verejný priestor, mestá.

Key words: honorification urbanonymy, memory, public space, towns.

---

²⁸SÄNGER, J. *Heldenkult und Heimatliebe....*, s. 30.